

PROLIVNYTT

Informationsblad från prostatacancerföreningen ProLiv Väst • Nummer 92 • April 2018 • Årgång 24

SNACKCAFÉ

Det går lika bra
hos Werners

HALLAND

Lyckat möte
på laxbutiken

PÅ GÅNG

Jubileumsfest!

”

Jourtelefonen
gick hem till mig
i början. Folk
ringde dygnet
runt.

- Lars G Eliason
om pionjärtiden i ProLiv
på 90-talet.

Fem nyförvärv och
en MENTOR
sätter profil
på nya styrelsen

INNEHÅLL

VÄGVISARE I VÅRDLANDSKAP

"Respekt och dialog" var hans valspråk. Kan det gälla för ProLiv Väst också?

7

DET SKER I SKARABORG

Skaran som filar på filialen fyller ProLiv-tankarna i Skara.

8

PRISPRESS PÅ POTENSEN

Säg sildenafil i stället för viagra annars kan det stå dig dyrt.

9

NÄR CALLE
MÖTTE ELIN
Följ med till
drömspelet
i Färgelanda!

19

DUBBEL DOS KVÄLLSFIKA

Våravslutning parallellt för både medlemmar och anhängare.

20

ProLivNytt

Ansvarig utgivare: Christer Petersson

Redaktör: Anders Hansson

Formgivning och layout: Henrik Strömberg

Upplaga: 1 850 ex

Tryck: Billes Tryckeri, Mölndal 2018

Referat av artiklar ur andra källor om läkemedel och behandlingsmetoder innebär inga ställningstaganden eller rekommendationer från ProLiv Västs sida. ProLivNytt distribueras förutom till ProLiv Västs medlemmar också till medlemmar i CaPrin Halland samt till vårdpersonal.

ProLiv Väst

Kansli: Anders Hansson, 0732-31 40 10

Adress: EA Rosengrens gata 32, 421 31 V Frölunda

Kontakttelefon: 0302-467 68

E-post: kansli@proliv.com

Hemsida: www.proliv.com

Plusgiro: 920 92 34-5

Swish: 123 515 1311

LEDARE

NJA TILL SCREENING

Prostatacancerförbundets inställning har sedan ett bra tag inte gått att ta miste på. Från 45 års ålder bör alla män ha koll på sitt PSA-värde, och reflektera över PSA-provets betydelse för det egna hälsoläget. Detta för att en alltför sen upptäckt av en allvarlig cancer ska kunna undvikas. Fortfarande kommer 1 800 män för sent för bot av en prostatacancer som hunnit utveckla sig.

Därför var beskedet från socialstyrelsen den 12 februari i år både oväntat och nedslående: Organiserat införande av screening för prostatacancer rekommenderades inte. Det vill säga ett allmänt erbjudande till män i 50-årsåldern och uppåt att genomgå prov för upptäckt av den vanligaste cancersjukdomen i Sverige sköts åter på framtiden.

Några veckor senare satt vi, representanter för ett tiotal av landets föreningar, runt konferensbordet på förbundets kansli i Solna och vände och vred på argumentationen. Beslutet är ute på öppen remiss, men vad kunde vi säga eller tillägga i vår besvikelse? Vår uppfattning var ju redan välkänd, och hade alltså inte haft tillräcklig verkan. "Nytan med en allmän screening överstiger inte tydligt de negativa effekterna" som socialstyrelsen summerade saken.

De negativa effekterna i detta fall är till exempel patienter som får behandling i onödan för en cancer som troligtvis inte behöver åtgärdas omgående, och därmed löper påtaglig risk att åsamkas åkommor

i form av främst impotens, inkontinens, avföringsbesvär i olika grad.

Det var där frontlinjen gick: Minska antalet patienter som dör på grund av för sen upptäckt, kontra öka antalet patienter som i stället för cancer får kanske livslånga vårdskador.

”Ett vältajmat besked, möjligen precis det som gör att nytan med allmän screening 'tydligt överstiger' farhågorna för dess effekter

Men vänta – fanns det inte en livlina med i formuleringen att det positiva "inte tydligt överstiger" det negativa? Plussaldot överväger alltså ändå faktiskt, men inte tillräckligt mycket? Ett "Nja till screening" liksom.

Precis medan vi grunnade på hur denna efterlysta tydlighet eventuellt skulle kunna ökas och förstärkas på ett övertygande vis, plingade det till i mejlkorgen. En stor studie som publicerades vid den just pågående europeiska urologikongressen i Köpenhamn hade bekräftat att **nya metoder med magnetkamera nu finns som är skonsammare för patienten och gör det möjligt att skilja behandlingskrävande sjukdom från mer beskedlig cancer som aldrig behöver behandlas.**

Ett himlasänt och extremt vältajmat besked, möjligen precis det som gör att nytan med

ANDERS HANSSON • REDAKTÖR

allmän screening "tydligt överstiger" dess ovälkomna effekter. Och ett nja kan bli ja?

Det blir en spännande höst. En försöksverksamhet planeras med allmänt prov-erbjudande till en kategori män i Västra Götaland, visionen om ett prostatacancer-center vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg ska materialiseras, vi 25-årsfester och i Skaraborg hoppas vi kunna starta en ProLiv-filial efter samma modell som den framgångsrikt etablerade Uddevalla-filialen. Det är också på tiden. ■

PROLIV VÄST 25 ÅR

EN RESA FRÅN SKAM TILL SNACKIS

Den 13 februari i år fyllde ProLiv Väst 25 år. Eller åtminstone den konkreta tanken på en patientförening för prostatacancerdrabbade. "Du också. Bli medlem i vår intresseförening! PROVLIV!"

Den lätt felstavade annonsen i Göteborgs-Posten denna februaridag 1993 samlade de fyra första intresserade till ett möte. Som den 4 maj samma år utmynnade i det officiella bildandet av föreningen ProLiv – Sveriges första patientförening för män med prostatacancer.

I DAG har föreningen nästan 1 050 medlemmar och en verksamhet som skiljer sig åtskilligt från starten 1993, i en tid då PSA-provet ännu inte tagits i bruk. Men syftet är ett kvartssekel senare detsamma; att erbjuda stöd till drabbade och sprida kunskap kring sjukdomen, samt verka för en förbättrad vård av det som under dessa 25 år blivit vår vanligaste cancerdiagnos.

Mannen som satte in annonsen och som också blev föreningens förste ordförande hette Sture Billhult. Jubileet uppmärksammades i år med ett

stort reportage i tidningen GöteborgDirekt som skickade en reporter till ProLiv Väst-kansliet för att där intervjuar tre av föreningens sammanlagt sex ordförande genom åren.

Ordförande nummer två blev Lars G Eliason som tog över när Billhult gick bort 1998. Det året breddade föreningen verksamheten till att även omfatta de samtalsträffar som än i dag är en av inkörsportarna till medlemskap i föreningen.

VI SAXAR några kommentarer kring ProLiv-historien som framkom i intervjun. När föreningen startade var kunskapen om prostatacancer låg. Föreningens eldsjäl samlade information och ny kunskap i medlemstidningen ProLivNytt. Jourtelefonen hade också en väsentlig funktion då.

– Telefonen gick hem till mig i början. Folk ringde dygnet runt. Det var många känslomässiga samtal från både drabbade och närstående, säger Lars G Eliason.

ETT ANNAT angeläget arbete för ProLiv Väst har varit att bryta tabut kring prostatacancer. Det var länge skamligt att prata om sjukdomen och de medföljande besvären.

– På våra snackcaféträffar kan man öppna sig för ett gäng med samma problem.

Prostata-cancer?

Du också. Bli med i vår intresseförening!
Skriv några rader till:
PROVLIV, Box 31189, 400 32 Göteborg

PROLIVDEBUT.
Bland råkor och markiser i GP den 13 februari 1993.

PROLIVRUTIN. Tre ordförande under 20 år: Lars G Eliason, Inge Nilsson och Christer Petersson.

Foto: ANDERS HANSSON

Sjukdomen sitter på ett känsligt ställe för oss män. Men nu vågar man prata mer om vilka problem som behandlingen kan innebära. Det känns bra, säger Christer Petersson, ordförande fram till 2017.

– Vi har gjort ett kunskapspaket som alla nydiagnostiserade får i

vården. I det får man mycket information kring sådant som man undrade över förut, tillägger Inge Nilsson.

DE NÄRSTÅENDE får inte heller glömmas bort. Barbro Eliason är initiativtagare till anhöriggruppen som har funnits sedan 2002.

– Sjukdomen drabbar oftast

två personer. Den som är sjuk och den man lever med. Livet förändras för båda, säger hon. Det är viktigt att få stöd och kunskap själv för att kunna stötta.

Maken Lars summerar:

– Cancer är ett fruktansvärt ord. Jag är inte botad men jag lever med det. Vi lever med det, säger Lars G Eliason.

Vi fyller 25 år och vill fira det med en JUBILEUMSFEST

fredag den 7 september 2018
med båtresa till Älvsborgs fästning

Där vill vi gärna se dig som gäst! Klockan 19.00 stiger vi på m/s Nya Skärgården vid Stenpiren eller Eriksberg.

Ombord bjuds en bubblig välkomstdrink under turen ut festplatsen på fästningen.

Där tar måhända kommandanten hand om oss för en lätt guidning innan vi sätter oss till bords.

Det sker kl 20.30 då en riklig västerhavsbuffé aväts med råkor, skaldjur, laxar, musslor, sillar, smör och bröd och ost och paj och sallad med mera och småvarmt också, kyckling till exempel.

Inspirerade tal kan även förekomma.

Efter maten finns det möjlighet att visa sina moves och färdigheter på dansgolvet!

Festen är till för våra medlemmar, men också samarbetspersoner inom och utom vården som betytt och betyder mycket för föreningens utveckling. Det vill vi fira på detta uppsluppna vis. Avgiften för deltagande i detta kalas är 795 kronor per person.

(Dryck till maten och annan förfriskning ingår dock inte, utan får bekostas ur egen ficka.)

Gör din anmälan snarast till kansli@proliv.com! Antalet platser är begränsat.

För mer info: ring 0732-31 40 10 eller se www.proliv.com för senaste nytt om festen.

MYCKET
VÄLKOMMEN!

PROLIV VÄST
PROSTATACANCER-
FÖRENINGEN

OMMÖBLERAT ÅRSMÖTE

FÖR FÖRSTA gången sedan millennieskiftet var det inte Lars Eliasons hand som höll i ordförandeklubban vid ProLiv Västs 25:e årsmöte den 10 mars i Göteborg. Den platsen på podiet i Dalheimers Hus intogs för dagen exklusivt av Prostatacancerförbundets vårdpolitiska talesman Calle Waller. Vid sin sida hade han ProLiv Västs sekreterare Dudley Hicks som i god stil laptoppade sig igenom föredragningslistan.

ProLiv Västs ordförande Inge Nilsson föredrog verksamhets-

berättelsen. Dess mångfald av ingående aktiviteter fick en röst ur publiken att deklarerar "Jag blir mer och mer imponerad av den här föreningen".

REVISORN BENGT Ljunggren prisade den ekonomiska hanteringen, och förordade tillstyrkning av sammanställningen för verksamhetsåret 2017 samt ansvarsfrihet för styrelsen.

Föreningens ekonomiska ställning är fortsatt god, trots en förlust för 2017 på drygt

100 000 kronor – orsakad av ett bortfall av ett sexsiffrigt bidrag från en forskningsstiftelse som tidigare under en rad år tillkommit föreningen. Men som under slutet av 2017 oväntat och oförutsebart ställdes in.

Budget och verksamhetsplan för 2018 presenterades och godkändes. Styrelsens förslag att inte höja medlemsavgiften för 2019, utan låta beloppen 200 kronor för medlemmar och 100 kronor för anhängare vara oförändrade, bejakades

LEDIGA PLATSER. Ett antal styrelseposter ombyttes och förnyades vid årsmötet under ledning av tillreste Calle Waller från förbundet och ProLiv Västs sekreterare Dudley Hicks.

DE ÄR NYA I STYRELSEN

CHRISTINA HANSSON
– Urologisjuksköterska, 66 år, går i pension i maj. Född i Göteborg men bor i Ale sedan

40 år. Stor familj – man, tre barn och åtta barnbarn. Med dotter i USA är det ett frekvent resmål. Ledig tid tillbringas gärna i sommarstugan på Gåsö i Bohuslän. Ser fram mot att fortsätta stötta patientgruppen jag arbetat med i mer än 30 år, men nu på ett annat sätt.

DELILA GASI TANDEFELT
– Är prostatacancerforskarer och fokuserar just nu på

metoder som möjliggör mer individualiserade behandlingsstrategier. Innan flytt till Göteborg har jag bott i Atlanta, Rotterdam och i London. Född 1982. Trivs bäst på bibliotek och nära eller i (varmt) vatten.

MIKAEL EDVALL
– Bor i centralt i Göteborg med min sambo. Sjöingenjör som arbetar

både på fartyg och offshore, numera 66-årig pensionär. Familj är fyra barn och fem barnbarn. Tillbringar mycket tid i vår segelbåt med hemmahamn på Öckerö. Vintertid reser vi gärna till värme och sol. Var i början av 2000-talet med i ProLivs ungdomsgrupp, som fanns då.

RALF HANSSON
– Jag är född i Göteborg och har sysslat med idrott i alla år. Har varit idrottslärare i

42 år och har min utbildning i Tyskland. Ledarskap har alltid varit på agendan. Blir 70 i år och ser fram emot en bekymmerslös framtid, tänker ta upp golfspelandet som har legat på is under alla år!

BERNDT-ÅKE ZANDELIN presenteras på sidan 8!

3 FRÅGOR TILL

Nils Conradi, 67, läkare och f d chef för Regionalt Cancercentrum (RCC) Väst, som ska bistå ProLiv Väst som mentor i de ökande kontakterna med beslutsfattande politiker och befattningshavare.

Är det tankar "utanför boxen" eller innanför du vill förmedla?

– Jag tänker att det är att visa hur det organisatoriska landskapet ser ut. Förhoppningsvis också hjälpa er att precisera utifrån vilka roller ProLiv och enskilda medlemmar agerar. Kanske kan jag också bidra med förståelsen av de rent medicinska övervägandena.

Varför är beslutsfattare inom politiken (och vården) ofta svåra att nå fram till?

– Politikerna har ju en mängd olika frågor på sitt bord. Det gör det svårt för dem att förhålla sig till enskilda inspel. De är inte ovilliga att lyssna, men skjuter då oftast frågan vidare till tjänstemannaledet. Och även där finns mycket frågor på bordet.

Som chef för RCC Väst hade du "Respekt och dialog" som valspråk. Kan det vara motto även för ProLiv Väst?

– Det borde känneteckna alla mänskliga relationer. Att alltid försöka respektera den andra människans väg fram till hur hon förstår den värld vi lever i. Dialog är grekiska och betyder förändring genom samtal, att vi öppnar oss för att dela och förändra våra egna erfarenheter. Min tro är att det leder till uppkomst av nya delade sanningar och en positiv utveckling. Och det stämmer ju även in på de sammanhang där ProLiv kan delta som part i en dialog om skapandet av den bästa vården.

av årsmötet. Liksom att fortsatt inga arvoden ska utgå till styrelseledamöter eller revisorer. ProLiv Väst är en ideell förening.

OMVAL FÖRETOGS för Inge Nilsson. Lämnade styrelsen gjorde Styrbjörn Olsson, Karl-Erik Gustavsson, Christer Petersson och Raymond Wälsjö. Christina Hansson, Berndt-Åke Zandelin och Björn Lundell (tidigare suppleant) valdes in för två år. Delila Gasi Tandefelt valdes på

ett år som ersättare för Wälsjö som lämnade ett år i förtid.

Antalet suppleanter utökades från tre till fyra genom nyval på ett år av Ralf Hansson och Mikael Edvall. Övriga ledamöter omvaldes eller kvarstod. Christer Petersson valdes in på en vakant plats i valberedningen. Årsmötets beslut var i enlighet med samtliga förslag.

Efter denna ommöblering av styrelsen förklarade Calle Waller snart mötet avslutat.

ANDERS HANSSON

SKARABORG

Lokala filialen

...ÄR DET NU
DEN SKA BLI
VERKLIGHET?

Bilden här intill är tagen den 24 oktober 2013. Det var då ProLiv Väst med läkarna Johan Stranne och Jon Kindblom från Sahlgrenska sjukhuset drog storpublik till Kulturhuset i Skövde med en föreläsning-kväll om prostatacancer. 200 platser förslög inte. Det blev lapp på luckan och flera som fick vänta i entrén.

SEDAN DESS har det funnits planer på att starta en filial med bas i Skaraborg och gå den stora potentiella efterfrågan i området till mötes. Kruxet har bara varit det där med lokal förankring: Skaraborgare alltså. Till den lokala dialogen med patienter och vård. De syntes inte till.

Och att leda en förening från Göteborg tio, femton mil bort eller mer utan bistånd av lokala krafter är inte att vara lokalt förankrad.

En sådan förankring uppstod i stället mycket lägligt

Foto: TORSTEN SUNDBERG

STOR SKARA I SKÖVDE. Jon Kindblom fick skaraborgarna att fylla kulturhuset för fem år sedan.

i Trestad-området, som då var en annan vit ProLiv-fläck. Sedan hösten 2016 finns där nu en fullt fungerande filial med frekvent och välbesökt mötesverksamhet, stödd av huvudföreningen.

FÖR SKARABORG I STYRELSEN

**BERNDT-ÅKE
ZANDELIN**

– 69 år.
Född och uppvuxen i Lidköping. Mitt yrkesverk-samma liv har jag varit aktiv som egenföretagare och i olika chefsbefattningar inom livsmedelshandel och reklam & marknadsföring. De sista 15 åren förverkligade jag en ungdomsdröm och började sy båtkapell. Fritidsintresse: Båtliv. Då jag har min "prostatacancerresa" i närtid (opererades oktober 2017) vill jag dela med mig av den och hjälpa till med vår etablering i Skaraborg.

NU TROR vi att tiden är skaraborgsmogen. Vi har en grupp personer som är beredda att samlas kring ett försök att skapa en lokal filial. Ett första konkret planeringsmöte kommer att äga rum den 25 april i Skara.

I gruppen ingår bland andra ProLiv Västs f d ordförande Christer Petersson (0761-91 03 43) och medlemmen Håkan Petersson (0706-35 35 65) i Skövde. Därtill har styrelsen nyrekryterat en person med speciell inriktning på projektet: Berndt-Åke Zandelin (0705-24 13 63) från Lidköping.

SÅ SKARABORGARE, slå någon av dem en signal och hör dig för om det finns möjlighet att bistå med någon uppgift eller funktion. Det gör det. Vad sägs om kicka igång filialen med att fylla Kulturhuset i höst igen?

ANDERS HANSSON

Bernt Åslund hittar det ljusa i mörkret

F... n! Jag har fått prostatacancer! Nu är det kört! Eller?
Bernt Åslund gick ut hårt med ett kolsvart skrälligt ackord i sitt föredrag. Men det visade sig att det rymdes stråk av ljusare tongångar i registret.

Bernt Åslund har ett förflutet i apoteks-branschen och är prostatacancerförbundets läkemedelsansvarige. Inte så konstigt då att han i sitt föredrag bjöd på en faktaspäckad genomgång med många intressanta siffror vid årets första kvartalsmöte den 10 mars. Om nya, gamla och kommande läkemedel.

Som att det enligt en amerikansk sammanställning pågår 2 450 (!) studier i hela världen när det gäller prostatacancer och läkemedel. Några siffror till:

I Sverige lever fler än 100 000 män i dag med sjukdomen som är på väg att bli kronisk och i många fall botbar. 10 000 nya fall registreras varje år.

Dessvärre kommer 1 800 av dem för sent för bot.

Åslund beskrev kort de bromsande mediciner som på senare år lett till påtagligt förlängd livstid för många patienter med spridd tumörförekomst. De återfinns i tre huvudgrupper av läkemedel:

HORMONMEDEL
(kastrations-behandling):

Zytiga och Xtandi är likvärdiga men har olika verkningsmekanismer. Som patient ska man kämpa för att få byta om effekten ➤

➤ inte är bra! Såväl Zytiga som Xtandi används i dag bara när prostatacancer har spridit sig till andra delar av kroppen.

För båda läkemedlen finns nu studier som visar positiva resultat när de sätts in tidigare i sjukdomsförloppet. Förhoppningsvis blir det verklighet inom en inte alltför lång framtid.

CYTOSTATIKA (cellgifter).

Docetaxel och Jevtana är besläktade. De ges när kastrationsbehandlingen sviktar. Ny forskning visar att man klarar sig längre om man ger Docetaxel till män som just påbörjat kastrationsbehandling.

RADIOAKTIV SUBSTANS: Xofigo, med alfastrålning, fungerar som en målsökande strålbehandling. Injiceras intravenöst och binder till metastaser i skelettet där det avger sin strålning. Extremt kort räckvidd – när alltså inte bortom cancercellerna.

Xofigo används inte mycket, bara till cirka 400 patienter 2017, oklart varför. PSA är inte relevant som värde vid behandling med Xofigo, i stället skall ALP (alkaliskt fosfat) i blodet mätas.

Kombinationsbehandling av Zytiga och Xofigo har visat sig ge ökade problem med dödsfall och frakturer. Preparaten använda var för sig orsakar inte sådana problem.

OCH DET kommer fler nya läkemedel! Till exempel Erleada (Apalutamid) som

OJÄMLIKT. Två tredjedelar av männen som kan behöva de nya bromsmedicinerna får dem inte, meddelade Bernt Åslund.

Foto: ANDERS HANSSON

fördröjer metastaser, det första som amerikanska läkemedelsmyndigheten FDA godkännt för behandling av icke-metastaserad kastrationsresistent prostatacancer.

Det har visats att enbart hormonbehandling i medianvärde ger 16 månader till

Färre än en tredjedel av männen som skulle kunna ha behov av läkemedlen fick dem

metastaser, medan hormonterapi kombinerat med Erleada ger 40,5 månader till metastaser. Alltså drygt två år längre överlevnad, i flera fall ännu längre.

Bernt Åslund vände sig mot uppfattningen att prostatacancerläkemedlen utgör en

tung och betydande utgift för vården. En månadsdos för en patient kan ligga på 30 000 kronor, men sammantaget kostade dessa läkemedel 2016 totalt cirka 400 miljoner kronor, bara en bråkdelens promille av den totala vårdbudgeten.

HUR NYCKFULLT och därmed ojämlikt som användningen av bromsmedicinerna Zytiga och Xtandi används belystes också:

- Färre än en tredjedel av männen som skulle kunna ha behov av läkemedlen fick dem.
- Femfaldig skillnad mellan regioner, och stora lokala geografiska skillnader.

- Stora åldersskillnader vid synen på behandling och förskrivning.

Här borde föreningarna kunna göra en insats och verka för ökad jämlikhet, menade Åslund som pekade på ytterligare ett exempel på den ojämlika vården: den mycket

länga väntetiden mellan remiss och start av behandling jämfört med andra cancerformer.

AV STOR vikt för patienter med prostatacancer är också potensläkemedlen. Om dem hade Åslund mycket att berätta och även nya siffror. Under 2017 fick 156 540 män 466 922 recept på potensläkemedel. Sammanlagt såldes de för 242 miljoner kronor.

Det är bara fyra av dessa läkemedel som är bidragsberättigade: Injektionsmedlen Caverject och Invicorp, samt Bondil och Vitaros. Här gäller högkostnadsskyddet. Vilket det inte gör för till exempel tablettmedlen Viagra och Cialis. Båda dessa får du betala för själv – men de finns i billigare utföranden med samma verksamma ingrediens. För Viagra är det Sildenafil. Motsvarande för Cialis heter Tadalafil.

Tänk på att aldrig handla på icke godkända internetapotek. Du vet inte vad du får!

Bernt Åslund betonade starkt att som patient måste du känna till detta – för att inte betala för mycket! Även vilka apotek som säljer vilka läkemedel, och hur priserna skiljer sig även mellan olika apotek – men alla visar inte sina priser på nätet.

Inte lätt alltså. Men kan löna sig rejält.

Några exempel på drastisk prisskillnad för potensmedel innehållande samma läkemedel:

VIAGRA och SILDENAFIL
50 mg, 12 tabletter

Billigast – Sildenafil Orion (apotea.se) 172 kr
Dyrast – Viagra (Apoteket AB) 1 308 kr!

Nästan åtta gånger dyrare.

Stor prisvariation kan även gälla för samma läkemedel mellan olika apotek. Exempelvis kostar Sildenafil Pfizer mellan 242 och 600 kronor beroende på apotek. Medan Levitra och Spedra har nästan ingen prisvariation alls.

Så: Kolla priset innan du går till doktorn! Och när du ändå är där, be doktorn skriva i ordinationsrutan "Skall bytas mot billigaste fabrikat". Det betyder att apoteken måste byta till billigaste varianten! Det får de däremot inte göra om inte läkaren godkännt bytet med den skrivningen.

ALLA APOTEK med butiker i vårt land har tillstånd att även sälja via internet, men apotea.se är det enda godkända renodlade internetapoteket. Vid en priskoll i dag kommer du att finna att apotea.se nästan också alltid är billigast.

Till sist: Tänk på att aldrig handla på icke godkända internetapotek. Du vet inte vad du får! manade Åslund.

BJÖRN LUNDELL
ANDERS HANSSON

Allmän screening för prostatacancer var det aktuella ämnet för den andra föreläsningen vid ProLiv Västs kvartalsmöte den 10 mars. Varför är det inte självklart och redan infört?

Foto: ANDERS HANSSON

Rebecka Arnsrud Godtman vill se organiserad screening

Rebecka Arnsrud Godtman är forskare och läkare vid urologen på Sahlgrenska Universitets-sjukhuset. En stor del av sin forskning har hon ägnat företeelsen screening, allmän provtagning för prostata-

cancer. Hon har också funnits med i den grupp sakkunniga som på socialstyrelsens uppdrag värderat ett eventuellt införande av organiserad screening i Sverige.

I ett "rafflande tempo" som hon själv kallade

det, presenterar Rebecka resonemanget kring screening, och även bakgrunden till socialstyrelsens avslag.

– Läser man längst ner i beslutet så står det att hälso- och sjukvården ska erbjuda organiserad screening

inom ramen för studier och forskning, och att det kan finnas förutsättningar för en ny bedömning inom kort. Så jag tycker inte det blev ett Nej, det blev mer ett Nja.

ETT PAR ord och termer är centrala i fallet screening. Det första av dem är just "organiserad", det har vi inte i Sverige. Däremot har vi gott om screening. Svenska män PSA-testar sig som aldrig förr, men oorganiserat. Rebecka kallar det för "vild" screening. Frågan är hur bra den är.

– Beroende på ålder hade upp till två tredjedelar av männen över 50 år i en svensk studie PSA-testat sig de senaste fem åren. Allra vanligast var det i gruppen 70–79 år, nära hälften av dem hade tagit sitt PSA de senaste två åren. En fjärdedel i den gruppen hade tagit ett nytt prov trots att det senaste PSA-värdet låg under 1. Det finns inga belägg för att det skulle göra någon nytta.

Med organiserad screening, alltså att erbjudande går ut till alla män i en viss åldersgrupp, skulle resultatet bli påtagligt. I en stor Göteborgsstudie som startade redan 1995, där en grupp på 10 000 män erbjöds organiserad screening med kontinuerlig uppföljning och jämfördes med en lika stor kontrollgrupp män, visade det sig att efter 14 år var dödligheten i sjukdomen halverad i jämförelse med den "vilda" gruppen.

– PSA-screening minskar alltså dödligheten i prostatacancer. Effekten är minst lika

stor som för mammografi. Förmodligen större, konstaterar Rebecka.

SÅ VARFÖR har vi inte allmän screening? Det hänger ihop med begreppen "överdiagnostik" och "överbehandling".

– Överdiagnostik kan vara något som är ganska svårt att ta till sig. Den initiala reaktionen när man får en cancerdiagnos men den inte gäller en så aggressiv form, är ju att man haft tur att den hittats så

efter nya och säkrare sätt att skilja farliga tumörer från "ofarliga" högprioriterat.

Många delar i det som kallas STHLM 3 är inte nya, de används redan i dag vid beslut om vävnadsprovtagning, och Rebecka ser den omtalade modellen mer som ett bra initiativ.

En annan studie, GBG 2, med 60 000 män lyfter fram användandet av magnetkamera. Tekniken är bra på att hitta farliga tumörer, och dålig på att hitta ofarliga. Därmed

PSA-screening minskar alltså dödligheten i prostatacancer. Effekten är minst lika stor som för mammografi.

tidigt. Och så kan det vara. Men det kan också vara otur att man hittat en cancer som aldrig skulle visat sig, och som mannen kunde gått igenom livet lyckligt ovetande om.

Man uppskattar att cirka hälften av all upptäckt prostatacancer hör till denna kategori. För bröstcancer är motsvarande siffra bara 20 procent. Rebecka menar att det stora problemet är att friska män blir patienter med allt vad det innebär av onödigt lidande och efterföljande biverkningar med negativ påverkan på livskvalitet. Därför är sökandet

kan även antalet önskade biopsier väsentligt minskas. Kanske finns lösningen där.

HUR SOM helst kommer en form av allmän screening antagligen att provas i mindre skala snart, bland annat i Västra Götaland. Politikerna har frågan på sitt bord i vår.

– Och det vore konstigt om det i så fall inte smälts samman sedan till ett större program. Jag tror på screening. Även om vi får ta omvägen om ytterligare några forskningsstudier.

ANDERS HANSSON

BOHUSLÄN | DALSLAND | TRESTAD

HUMOR INRAMADE ALLVARLIGT ÄMNE

Samtalsgruppen hade den 15 februari i Uddevalla Folkets Hus sitt sjätte samtalsmöte sedan starten i november 2016. Det var lika välbesatt som vanligt med cirka 35 deltagare. Kvällen inleddes med att var och en kort redogjorde för sin situation och vad man önskade ha med vid kommande möten.

Vår kansliföreståndare Anders Hansson, som är något av "allt i allo" centralt i föreningen, presenterade sedan på ett medryckande sätt sin egen behandling och livet

med diagnosen prostatacancer. Mycket uppskattat, där Anders med sin humor och berättarglädje gör det nära till ett skratt hos alla, men också att tänka till om sin egen situation.

EFTER PAUS med kaffe och macka hade vi sexologen och kuratorn Elisabet Skeppner från universitetssjukhuset i Örebro uppkopplad via en telefonlänk. Även Elisabet genomförde förtjänstfullt sin presentation, och besvarade flera frågor öppet och

ROADE.
Anders lockade till skratt och reflektion.

insiktsfullt. Tekniken med överföringen fungerade utan anmärkning från deltagarna.

Som avslutning beslutades att nästa samtalsmöte, efter sommaren, skall hållas i Trollhättan och då med Anders Drouge som värd.

GLÖM DOCK inte vårens kvartalsmöte med intressanta föreläsare (se sista sidan). Dit alla är välkomna; medlemmar, anhöriga, icke medlemmar – och blivande!

LARS-ERIC GREEN

Hur får vi fler anhöriga att komma?

Anhöriggruppen har träffats vid två tillfällen i Uddevalla under våren. Den 23 januari var vi fem kvinnor som diskuterade vikten av bra kost och motion. Hur vi mår och även männens hälsa.

Det är svårt att samla alla som är intresserade och att hitta en tid som passar alla. Så var också fallet vid vår andra träff den 20 mars. Flera var förkylda, hade magsjuka eller arbetade.

VI BLEV fyra stycken men hade ändå ett bra möte. Alla kunde dryfta sina tankar och funderingar över problem i

vardagen. En ny deltagare hälsades välkommen och detta gav upphov till en diskussion om hur vi får fler anhöriga att komma.

Broschyren som förr fanns i väntrummet på urologen/onkologen kanske kan tryckas upp igen.

PÅ NÄSTA kvartalsmöte den 24 maj skulle den kunna delas ut och då även vi i gruppen kort presentera oss.

CHRISTINA GREEN

HÄR MÖTS VI IGEN

Nästa **anhörigträff** blir 22 maj kl 17.30 hos Bröstcancerföreningen, Östergatan 1B i Uddevalla. Kontakt och info: **0709-42 68 98**.

Vårens **kvartalsmöte** äger rum den 24 maj kl 18 på Östraboteatern i Uddevalla (se sid 20). För info: **0709-74 44 18** eller **0732-31 40 10**. Höstens första **samtalsmöte** hålls i Trollhättan 23 augusti kl 18 i FUB-lokalen (f d Kyrkans Gård) på Stamkullevägen 90 i Sandhem (se sid 19).

Kontakt och info: **0709-74 44 18** eller **0707-75 84 15**.

BORÅS | SJUHÄRAD

Kraftprov på mod och vilja

Det var invigning och alla var där, den 6 februari på plan 6 i Träffpunkt Simonsland i Borås. Det var ledande regionpolitiker och sjukvårdsdignitärer, stadens styrande och cancercentrum-ledare, näringslivet och arkitekten och alla möjliga, det var till och med en saluterande fanfarblåsare på plats. Från ProLiv Väst närvarade Inge Nilsson, Lennart Alsin, Göran Zettergren och Anders Hansson.

OCH DET var alla de vanliga högtidsorden som förmedlades av de alternerande talarna på det lilla podiet. Det talades om mod, vilja och engagemang, och om social innovation och plattform, och samskapande. Sådana grejer.

Foto: ANDERS HANSSON

DE KNÖTO.
Thomas Björk-Eriksson och projektledaren Carina Mannefred gladdes åt att knyta invigningsbanden.

Och var det något udda och ovanligt med det, så är det att det kändes som att de fina orden svarade mot en oförställt äkta känsla.

Det ingick en nypa fascination över den med rätta prisade prestationen: Wow liksom! Att det gick! Kan ni tänka er! Vilken lycka!

KRAFTENS HUS är från början ett patient- och närstående-initiativ för regionens alla cancerberörda patienter och anhöriga. Entusiastisk drivkraft var Bodil Dower som

förra sommaren gick bort i sin sjukdom och aldrig fick se visionen gå i uppfyllelse.

Förre RCC-chefen Nils Conradi riktade sig nu lite extra till Bodil som han, i likhet med många av oss andra, mindes med glädje och tacksamhet.

HANS EFTERTRÄDARE på posten Thomas Björk-Eriksson såg för övrigt fram emot att få inviga även ett andra Kraftens hus. Snart, hoppades han. I Göteborg.

ANDERS HANSSON

Vårens sista samtalsträff på Kraftens Hus hålls den 8 maj kl 15.00. Kontakt: 0706-76 14 80.

MÖTE MED FÖRGYLLANDE SKALDJURCLOU

Föreningens första sammankomst i den nya möteslokalen på Kraftens Hus den 13 mars lockade åtta ProLivare, varav två deltog för första gången. Vi pratade om hur de nya upplevt sina behandlingar, och vi kunde byta referenser från utvecklingen

som skett under senare år. Det blev lite fotbollssnack också inför den allsvenska vårstarten. Till fiket mumsade de flesta i sig en räkmacka som satte guldkant på tillvaron. Ett möte med mersmak.

L ALSIN

VÄLGÖRANDE MC-TUR

Föreningen Aktiva Mc-Åkare anordnar 13 maj en Charity Run till förmån för Prostatacancerförbundet. Samling kl 09.30–10.45 vid Kilsundsgatan i Borås. Startavgift 100 kronor. För info: ring **0706-23 37 81**.

HALLAND

ELVAMANNALAG. I CaPriNs nya styrelse ingår Lars-Åke Walther, Lars Nilsson, Sven-Erik Carlsson, Bo Kjellström, Anita Abrahamsson, Conny Nielsen, Bengt-Åke Karlsson, Håkan Svensson och Anders Eidergård. Saknas på bilden Björn Carlqvist.

ETT ÅRSMÖTE VÄRT ATT MINNAS

Lördagen den 3 mars höll CaPrin sitt årsmöte på Laxbutiken i Heberg. Mötet hade samlat ett 70-tal medlemmar, och det blev en riktig fullträff. Alla uppskattade laxmackan, med öl eller vatten, plus kaffe och kaka. Detta tillsammans med trubaduren Edward C Johanssons countryunderhållning gjorde dagen minnesvärd.

MÖTET ÖPPNADES av ordförande Hans Zetterling som därefter utlyste en tyst minut för de under året bortgångna medlemmarna. För att hedra deras minne har CaPrin satt en summa pengar till Prostatacancerförbundets (PCF) forskningsfond.

Årsmötets förhandlingar leddes som flera år tidigare av Björn Molin. Denne nestor har en stor förmåga att göra det på

COUNTRY. Edward C Johansson underhåller.

PRISAD. Daniel Dellien avtackades.

ett trevligt och effektivt sätt.

Till ny ordförande valdes Bo Kjellström, som avtackade Hans Zetterling för hans stora insats i vår förening. Hans var med och startade CaPrin för fjorton år sedan och har sen dess varit aktiv som ordförande flera gånger och på flera olika poster i vår styrelse. Hans har under en period varit med i PCF:s styrelse.

ÅRSMÖTET AVTACKADE även Daniel Dellien som lämnar styrelsen på grund av sjukdom. Daniel har varit en stor inspirationskälla för oss alla och har med sin kreativitet inbringat stora belopp till vår förening och för prostatacancerforskning.

Till styrelsen invaldes fyra nya medlemmar varav en kvinna.

LARS NILSSON

BONDEBONING.

BONADSBONING.

Dags att packa för lantlig upptäcktsfärd

Onsdag 30 maj är datum för vårens bussresa för CaPrin-medlemmarna. Den har vackra Bolmen och dess omgivningar som målpunkt. Vi åker genom Simlångsdalen och in i Småland. Vid Boasjöns fina rastplats gör vi uppehåll för att vittja medhavda matsäckar.

Färden går sedan ut på Bolmsö, där en lokal guide möter upp och visar oss runt på smala vägar. Vi besöker bland annat Perstorpstugan, som är ett lantbrukarhem så som det såg ut på 1920-talet utan några moderniseringar.

FRÅN BOLMSÖ bjuder Vägverket på linfärja över det 1 200 meter breda sundet till Sunnaryd, varifrån vi åker norrut till Tiraholms fiskrökeri, där det serveras lunch och blir tillfälle till inköp av läckerheter från Bolmen.

Nästa anhalt är Unnaryds

stora attraktion, bonadsmuseet, som är byggt kring en donation av syskonen Larsson i Sjö. Det visar en obruten, över 200-årig bonadstradition i Unnarydstrakten. Museet är Sveriges enda separata museum för det sydsvenska bonadsmåleriet.

Efter att ha tittat runt på museet serveras kaffe med dopp i Hembygdsgården. Från Unnaryd går färden sedan hemåt via Skeppshult och Ullared till Varberg, Falkenberg och Halmstad.

PRIS FÖR resan är 500 kronor för medlem vid minst 30 betalande. 785 kronor per person för icke medlemmar.

Anmälan om deltagande senast den 13 maj till kassör Sven-Eric Carlsson (telefon 0703-62 13 79; 0340-384 59) eller via mail till sec@csmobler.se.

AKTIVITETER I HALLAND I VÅR

5 APRIL

Styrelsemöte i Halmstad kl 14 på "10-an" HSO-lokalen, Nässjögatan.

9 APRIL

Referensgruppmöte, RHR, i Laholm.

17-18 APRIL

Ordförandekonferens med Prostatacancerförbundet på Ålandsbåten Cinderella.

26 APRIL

Dialogmöte med Thomas Rountos eller Christer Edlund i Kungsbacka kl 18.30.

27 APRIL

Seniormässan i Gamla Hallen i Hyltebruk kl 13-16. (Underhållning från scenen från kl 15.)

23 MAJ

Ralf Edström på Alla Hjärtans Hus i Halmstad kl 19.00.

26 MAJ

MC-rally Bolmen Runt.

29 MAJ

Styrelsemöte i Varberg kl 14 i lokal för Alliansen Varbergs Boulehall på Stenåsavägen.

30 MAJ

Vårresa för medlemmar till Bolmsö.

7-8 JULI

Deltagande vid Västkostloppet/STCC i Falkenberg med information och försäljning av pins och lotter.

21 JULI

Veteranbilträff i Halmstad information och pins- och lottförsäljning.

Noterat

DEN INTERNATIONELLA

EAU-kongressen om prostatacancer hölls 16-19 mars på Bella Center i Köpenhamn. Den var

välbesökt med forskare från hela världen. Vi var några från Sverige som med danska bröder delade uppgiften att sprida information

om hur patientföreningar kan bidra kring sjukdomen. Vi kunde bevista ett flertal föreläsningar prata om PSA, MRI med mera.

CAPRIN

var som vanligt aktiva på seniormässan i Varberg. Ett stort antal medlemmar ställde upp och förmedlade vårt budskap,

sålde lotter, mustascher, böcker med mera. CaPriNs mässgeneral Sven-Erik Carlsson tackar alla medverkande för ett gott arbete.

NOTERAT

SNACKA GÅR JU, NU HOS WERNERS

Samma snack, samma en våning upp, på samma ställe. Men nu under nytt namn! Café Idrottsgården i nordvästra hörnet av Heden har fått en uppiffning och bytt skylt till Werners Bistro. Där är det nu åter dags för ett av ProLiv Västs uppskattade snackcaféer. Närmare bestämt på **torsdag 26 april kl 12-14.**

Kom och ta en fika, träffa likasinnade, ställ frågor du grunnar på om prostatacancer och livet och kärleken och allt som hör därtill. Kanske vill du mest lyssna på de andra? Här är

det högt i tak och förvånansvärt raka rör. Det skrattas ofta också!

Några personer från ProLiv Västs styrelse leder mötet. Förnamnen är bra, men inget krav. Fikat bjuder vi på, tilltugget får du själv stå för. Snacket delar vi!

VÄLKOMMEN!

FET CHECK.

Beloppet var så högt att till och med banken reagerade.

in pengar. Nu har föreningen donerat den otroliga summan 500 000 kronor till Fonden mot prostatacancer.

– Syns du inte så finns du inte. Genom att vara ute och prata med människor på gator och torg bidrar vi till att öka allmänhetens medvetenhet om prostatacancer. Nu har vi blivit ett varumärke som är säljbart. Jag är jättestolt över att vara ordförande i en förening där så många medlemmar är aktiva och vill vara med och göra skillnad, säger den oförtröttligt initiativrike Håkan Florin.

VÄRVA EN ANHÖRIG!

En konstig uppmaning? Inte då. ProLiv Väst behöver helt enkelt fler anhörigmedlemmar. Även maka eller partner drabbas ofta av sjukdomens följder. Det totala antalet medlemmar ligger till grund för de allmänna bidrag föreningen erhåller. Varje anhörig räknas då som fullvärdig medlem och är guld värd för föreningen. Medlemsavgiften är 100 kronor för anhöriga till en redan betalande medlem.

SKYDDANDE GEL PÅ DOCRATES

Docrates Cancersjukhus i Helsingfors har blivit först i Norden med att använda ett gelaktigt material, kallat SpaceOAR, som tillfälligt flyttar bort ändtarmen från prostatan vid strålbehandling mot prostatacancer. På så vis minskas stråldosen till ändtarmen och därmed risken för långsiktiga biverkningar. Även risken för inkontinens och försämrad sexuell funktion har i studier visat sig minska vid användning av gelen.

NYTT PAKET-ERBJUDANDE

Efter kunskapspaketen till patienter kommer nu informationspaketen till företag. ProLiv Väst har satt samman tre olika nivåer av erbjudanden om information och föreläsningar om prostatacancer som börjat skickas ut till framför allt manligt dominerade arbetsplatser i regionen.

DRÖMLÄGE. Spelemannen solar sig i pigans glans.

Häng med till Elin!

Calle Jularbo – en av Sveriges mest kända spelmän – turnerade runt på dansbanorna med sitt dragspel. I byn Järpliden i det nordligaste av Värmland träffar han pigan Elin. Varpå en vacker kärlekshistoria med både tårar och skratt utvecklar sig.

ÅTMINSTONE SER det ut så i lustspelet **Drömmen om Elin**, som i sommar för tredje gången framförs för fullsatta hus av den glada teaterföreningen **Järboautomaterna** på friluftsscenen vid Vinnsätters hembygdsgård i Färgelanda

kommun med sköna Kroppefjäll som skådespelets fond.

Detta är målet för **årets medlemsresa** med ProLiv Väst som äger rum **lördagen den 30 juni**. Föreställningen börjar **kl 13.00**. (Läktaren har tak som skydd mot eventuellt ogästvänlig väderlek.)

VI ÅKER buss från Göteborg vid 10-tiden på förmiddagen. På hemvägen gör vi ett stopp vid **laxbutiken i Ljungskile** vid 16-tiden och är åter i Göteborg runt 18-tiden. Exakta tider meddelas senare.

Kostnaden för deltagande är **370 kronor**. I det ingår

teaterentré 220 kronor och bussbiljett 150 kronor vid cirka 50 deltagare. OBS! Mat och dryck i laxbutiken inkluderas inte utan är personliga val efter tycke och smak och bekostas av resenären.

MER INFO om den lustfyllda föreställningen **Drömmen om Elin** finns på hemsidan www.kreativforum.se.

Gör din anmälan snarast möjligt till kansli@proliv.com!

Betalning sker i förskott till plusgiro pg **920 92 34-5**. Märk inbetalningen "Teaterresa".

En sommarfröjd är det. Välkommen!

HALV MILJON I VÄRMLAND

Vår broderförening i Värmland har jobbat intensivt för att marknadsföra sig de senaste åren. Under 2017 arrangerade man mängder av aktiviteter för att sprida information om prostatacancer och samla

LAPS FOR LIFE är loppet som går ut på att gå, jogga eller löpa runt Massetjärn i Mölnlycke så många gånger som möjligt. Med personliga supportrar, som donerar valfritt belopp per varv, samlar deltagarna in pengar till Jubileumsklinikens Cancerfond. Datum för loppet är **lördag 28 april klockan 11.00**. Startavgift: 100 kronor.

FRAMTIDEN, NU OCH SEN

Torsdag 24 maj kl 18-20.30 ● Östraboteatern, Kämpegatan 36, Uddevalla

Årets andra kvartalsmöte har i dubbelt avseende uppmärksamheten riktad framåt. Det handlar om den framtida vården, men också nya vägar för diagnostisering och tidig upptäckt.

Föreläsarna **Ola Bratt** och **Rebecka Arnsrud Godtman** från Sahlgrenska

Universitetssjukhuset skådar tillsammans i kristallkulan och synar högaktuella företeelser som screening, läkemedel, operationsteknik, nya behandlingar med mera under den samlande rubriken **"Bättre prostatacancersjukvård – en framtidsvision"**.

Fri entré. VÄLKOMMEN!

**Rebecka Arnsrud
Godtman.**

Ola Bratt.

Programmet i korthet:

18.00 Lars-Erik Green från ProLiv Väst-filialen hälsar välkommen och rapporterar om verksamheten. Ordförande **Inge Nilsson** berättar om föreningen som fyller 25 år 2018. **Anhöriggruppen** informerar om sin verksamhet.

18.15 Nätverktyget iCope för prostatacancer-patienter presenteras kort.

18.25 Rebecka Arnsrud Godtman om utvecklingen av metoder för att diagnostisera prostatacancer. Därefter frågestund.

19.00 PAUS. Kaffe/te och macka serveras.

19.30 Ola Bratt om aktuella och framtida valmöjligheter för behandling av prostatacancer. Därefter frågestund.

20.15 Avrundning och avslutning. Mötet arrangeras med stöd av

Janssen och **Sanofi**.

KVÄLLSFIKA + ANHÖRIGTRÄFF

Tisdag 29 maj kl 18-20 ● Dalheimers Hus (Karl Johan), Slottsskogsgatan 12, Göteborg

Höstens lyckade försök med "kvällsfika" upprepas – och utökas. Parallellt med vårens fikaträff i Dalheimers Hus anordnas i en angränsande lokal (Älvsborg) i huset samtidigt ett anhörigmöte med delvis gemensamt program.

Ordförande **Inge Nilsson** rapporterar om senaste nytt inför två högaktuella frågor i höst: prostatacancer-centrum på Sahlgrenska och riktat screeningerbjudande på prov till en årgång män 50+ i Västra Götaland. Nätverktyget iCope för prostatacancerpatienter presenteras kort.

Christina Hansson.

Kontaktsjuksköterskan **Christina Hansson**, nybliven styrelsemedlem i ProLiv Väst, svarar på valfria frågor om prostatacancer från närvarande mötesdeltagare.

Antalet platser vid kvällsfikat är begränsat till cirka 30 deltagare. **OBS!** För **info** och **föranmälan** om deltagande maila till kansli@proliv.com eller ring **0732-31 40 10**. Meddela om du önskar kaffe och/eller te samt smörgås som serveras till självkostnadspris.

Intresserade till **anhörigmötet** anmäler deltagande till **Ninia Egnell**, epost egnell@comhem.se eller **0730-64 70 08**. VÄLKOMNA!